

DE GUIXAR A CERCEDA

Do lixo ás dioxinas

Manuel Soto Castiñeira

AS EMPACADORAS DE GUIXAR E CERCEDA

Os proxectos de SOGAMA para a cormarca de Vigo foron variando mes a mes, esquecendo-se, tras a oposición xurdida en MOS e noutras localidades, das chamadas plantas provinciais de "tratamento e elaboración e combustible", para instalar no seu lugar unhas empacadoras provisionais. SOGAMA pretende así suavizar a oposición local, e asentarse antes as primeiras pezas dun plan que amiaza con suspensión indefinida, tras máis de tres anos de retrasos.

Pero a localización da empacadora non podía ser menos indicada, a escasos 50 metros das vivendas, interpondo-se entre estas e o mar. A oposición non se fixo esperar, e os veciños actuaron como non cabía esperar menos de calquera colectivo agredido tan directamente, no seu medio urbano público e privado, con consecuencias negativas para a vida no barrio, para o valor dos inmóbeis, para a calidade de vida e a calidade da atmósfera a respirar; uns efectos tan fáciles de albiscaar como difíciles de evitar unha vez construída a empacadora. Os veciños acompañaron a súas reivindicacións dos recursos legais que nunca pensaron perder, pois a lexislación indica claramente que unhas instalacións deste tipo non se poden situar a menos de dous quilómetros dun núcleo habitado. Pero tamén o indica para a planta de ENCE-ELNOSA, e aí a temos desde hai máis de trinta anos. A pesar da forte luta, a empacadora de Guixar parece ir adiante a costa do que sexa, ao encontrar a Xunta o aliado que andivera buscando desesperadamente: o goberno municipal de Vigo. Membros deste goberno aseguran que a empacadora é provisional, funcionará só o tempo necesario para desenrolar un plan local alternativo baseado na redución, reutilización e reciclaxe, din. Para cre-lo, gustaríanos

coñecer en que términos asinou o concello de Vigo o contrato de adhesión aos plans de SOGAMA.

Case paralelamente, SOGAMA iniciou os trámites e obras da segunda empacadora e dun vertedoiro para depositar as pacas, no Concello de Cerceda, perto de Meirama, onde irá a futura incineradora. Adegas e a AGENG, que en varias ocasións se tiñan solidarizado cos veciños de Teis e apoiado as súas reivindicacións, presentaron alegacións a estes proxectos e mantiveron diversas reunións informativas e outras actividades que levaron a aparición dun foco de oposición local. O propio pleno do concello de Cerceda, cos votos dos concelleiros do PP entre outros, en contra do entón alcalde do PSOE, Francisco Martínez, resolveu negar calquera permiso para a instalación da incineradora e tramitar tal acordo a Xunta de Galicia.

Guixar e Cerceda deron-se a man na luta contra o lixo e a contaminación nunha manifestación en Cerceda o 5 de marzo, na que participaron centos de persoas chegadas de Guixar e Teis, xuntamente coa poboación local. "NON A

INCINERADORA, ABAIXO OS PLANS DE SOGAMA" era o lema e o obxectivo comúns dunha luta que acaba de comezar. Mentres tanto, a polémica "científica sobre os efectos das dioxinas continua, pero cada vez presentan-se máis claras e nidias as consecuencias denunciadas polo movemento ecoloxista, así como a responsabilidade das Incineradoras e da Industria do cloro na súa xeneración.

OS ÚLTIMOS INFORMES SOBRE AS DIOXINAS

Os efectos canceríxenos das dioxinas e compostos relacionados (dioxinas, furanos, PCBs, etc) foron inicialmente observados en experimentos con animais. As empresas interesadas no negocio da incineración apresuraron-se a manifestar a falta de bases científicas para extrapolar estes efectos ao corpo humano. En 1991, a EPA (Environmental Protection Agency, Axencia de Protección Ambiental, dos Estados Unidos) iniciou un estudo en profundidade sobre a exposición das persoas a este tipo de substancias e os seus efectos para a saúde. Os resultados da valoración das Dioxinas publicáronse en setembro do ano pasado (1), reafirmando-se no carácter canceríxeno das dioxinas e atopando outros efectos "non canceríxenos" de maior gravidade do que se creía até o momento.

Segundo esta última valoración da EPA, as DIOXINAS deterioran

Obras da empacadora de Guixar, vistas desde a aceira dos edificios colindantes

os sistemas endocrino, reprodutivo e inmunolóxico. O impacto das dioxinas sobre os fetos en desenvolvemento ten lugar a concentracións próximas ás que hai hoxe no corpo humano, en condicións normais. Desta forma, calquera incremento da dose de dioxinas levará consigo efectos negativos sobre a poboación. Entre os novos efectos achou-se tamén a redución da cantidade de esperma no home, unha maior probabilidade á endometriose na muller, e un sistema inmunolóxico máis débil.

Os estudos de exposición demostran que certas capas da poboación xá teñen experimentado estes efectos. A vía máis importante de transporte de dioxinas é a través da deposición atmosférica de partículas, pero a exposición humana ás dioxinas ten lugar principalmente a través do consumo de carne de vacuno, leite e derivados, pescado (o mar é o grande sumidoiro da contaminación xenerada en terra, así como da incineración en alta mar) e do consumo doutros produtos alimentáneos. A inalación directa só gaña importancia en poboacións altamente expostas a fontes concretas de dioxinas. As dioxinas aparecen así non só como un perigo para as poboacións próximas ás fontes xeneradoras, senon máis ben como un tóxico universal.

O informe da EPA identifica catro fontes principais de xeneración de dioxinas: 1) combustión e INCINERACION, 2) industrias químicas (PVC, biocidas clorados, blanqueo con cloro de celulosa, etc), 3) outras actividades industriais, e 4) ambientes contaminados (solo, atmósfera e auga contaminados) onde as dioxinas se recirculan pola biosfera unha vez que foron xeneradas. As incineradoras resultan ser as principais fontes xeneradoras, contribuíndo a máis do 75% das emisións de dioxinas en USA.

1 U.S. Environmental Protection Agency. "Estimating Exposure to Dioxin-like compounds" (Vol. I e II), e "Health assessment Document for 2,3,7,8-tetrachlorodibenzo-p-Dioxin (TCDD) and Related Compunds" (Vol III). Office of Health and Environmental Assessment. Washington D.C., 1994.

Un resumo do contido desta valoración pode consultar-se en: "Dioxin Risk: Are we sure yet?", Environmental Science and technology, Vol. 29, Nº 1, pp. 24A-35A, 1995.

OS PLANS DE SOGAMA EN ENTREDITO

Xaneiro de 1992: O Consello da Xunta aproba o Plan de RSU para Galiza. A dúas alternativas contempladas basean-se na incineración, pero a Xunta pronto se decide pola segunda, que beneficiaba a FENOSA, ao centralizar todo o lixo para queimar nunha única incineradora a situar en Meirama.

Setembro 1992: Nas páxinas de Cerna (entón "Adega") publica-se unha primeira valoración do plan da Xunta.

1993: Crean-se as Plataformas pola Redución, a Reutilización, a Recialxe e en contra da Incineración en Santiago, A Coruña e Lugo (a Plataforma antiincineración de Vigo conseguira desbotar o proxecto de incineradora para Vigo en anos anteriores).

Outubro 1993: En vísperas das eleccións autonómicas, primeiro acto público en contra do plan da Xunta, coa participación de grupos ecoloxistas de todo o país.

Xaneiro de 1994: Adega presenta alegacións ao proxecto de "Planta de reciclaxe, tratamento e elaboración de combustible" para MOS; forte oposición viciñal; a planta acaba desbotada.

Xuño de 1994: Adega e outros grupos, así como os viciños, presentan alegacións á planta empacadora e vertedeiro de SOGAMA para Cerceda; o proxecto ten que ser retirado, sendo presentado de novo; primeiras asembleas cos viciños.

Novembro de 1994: graves enfrontamentos entre viciños de Teis e a policía, con feridos e detidos, polas primeiras actividades de oposición directa aos plans de SOGAMA.

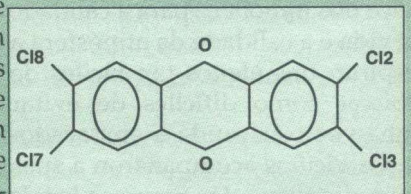
Xaneiro de 1995: Adega participa en charlas organizadas en Ordes e Mesón do Vento en contra da incineradora; presenta-se en Santiago a proposta de ILP antiincineración.

Febreiro-marzo 1995: Charlas en diferentes localidades de Cerceda, coa participación de Adega, CEM, AGENG e Greenpeace. Manifestación conxunta de viciños de Guixar e Cerceda nesta última localidade.

AS DIOXINAS, O PEOR VENENO?

1985: 1º Informe EPA sobre a perigosidade das dioxinas, baseado en estudos con animais. A Dioxina: un probable cancerixeno humano de elevada potencia.

1988: Pola presión das empresas, que argumentan que os efectos das dioxinas en animais non poden ser extrapolados ás persoas, a EPA revisa a baixa o informe de 1985, suxerindo que a dioxina non é tan perigosa, pero acaba o ano reafirmando-se en que non hai razóns científicas para descartar o seu carácter cancerixeno.

1990: Conferencia Científica en Bambrury: Os expertos coinciden en que os efectos humanos da dioxina poden predicir-se a partir dos efectos con animais.

1991: A EPA decide realizar unha valoración en profundidade dos efectos da dioxina. O traballo prolongaría-se por catro anos, participando nel uns 100 científicos, entre os propios e os alleos á EPA.

1991-1993: Teñen lugar varios congresos públicos nos que a EPA contrasta os seus resultados coa opinión e información aportada por institucións alleas: universidades, empresas, grupos ecoloxistas. En setembro de 1992 ten completado a maior parte do traballo, pero a súa conclusión retrasa-se polo capítulo adicado a epidemioloxía humana das dioxinas. Este capítulo non se terminaría até setembro de 1993.

1994: A EPA publica en setembro o informe final sobre a exposición e riscos das dioxinas. Confirma-se o seu carácter cancerixeno, sendo o máis novedoso a detección de novos e graves efectos sobre a saúde humana, a doses moi inferiores ás que xeneran cancro. Non existe nivel de seguridade para as dioxinas.

1995: En xaneiro, a EPA sometiu a exposición pública a súa valoración das dioxinas. En setembro, a EPA deberá comezar o desenrolo dunha estratexia para controlar ou prevenir os efectos das dioxinas.